

Sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

31.5.2022

AMKEN tilannekatsaus Ukrainan ja Venäjän tilanteen vaikutusten huomioimisesta koulutuksessa

Yleistä

AMKE ry teki sivistysvaliokunnalta saamansa asiantuntijalausuntopyynnön perusteella jäsenilleen kyselyn Ukrainan ja Venäjän sodan vaikutusten huomioimisesta toiminnassaan. Saimme hyvän otoksen vastauksia. Niiden perusteella voidaan luoda yleiskuva tilanteesta.

Ukrainasta tulevia tilapäisen suojelun tarpeessa olevia henkilöitä on ammatillisen koulutuksen eri palveluissa vielä vähän. Määrä vaihtelee muutamasta henkilöstä muutamaan kymmeneen. Lähes kaikki ovat naisia. Koulutuspalvelut on toteutettu olemassa olevalla rahoituksella. Koulutuksen järjestäjät arvoivat, että syksyllä ukrainalaisten koulutus- ja muiden ammatillisen koulutuksen palveluiden tarve kasvaa, kun tänne alkuvuoden aikana tulleet ovat löytäneet paikkansa maassamme.

Eräs koulutuksenjärjestäjä totesi, että monet tulijoista ovat asettautuneet yksityismajoituksiin ja kausityöhön mm. maatalous- ja puutarha-alalle. Syksyllä tilanne saattaa muuttua merkittävästi, kun kausityön tarve maataloudesta poistuu.

Mikäli ukrainalaisten määrä ammatillisen koulutuksen eri palveluissa kasvaa merkittävästi, tulee hallituksen ohjata palveluihin lisämäärärahaa.

Venäjänkielisten opiskelijoiden suhteen tilanne on rauhallinen. Heitä kohtaan ei ole ilmennyt järjestelmällistä häirintää, eikä koulutuksenjärjestäjiä tai muita opiskelijoita kohtaan ole suunnattu mitään järjestelmällistä vaikuttamista.

Ammatillisen koulutuksen mahdollisuudet vastata Ukrainan pakolaisten osaamistarpeisiin

Seuraavassa on esimerkkejä koulutuksen järjestäjien valmistautumisesta ukrainalaisten kouluttamiseen sekä heille suunnatuista koulutuspalveluista.

- Koulutuksen järjestäjillä on hyvä valmius ottaa ukrainalaisia opiskelemaan. Osa voi ottaa opiskelijoita myös kesällä. Esimerkkejä tarjonnasta:
 - Sijoittuminen ammatillisiin opintoihin
 - Tutkinnon osien toteuttaminen
 - S2-opetus
 - Startti Suomeen –koulutukset (kahdeksan viikon valmennus suomalaiseen yhteiskuntaan)
 - Aikuisten perusopetus
 - TUVVA-koulutuksessa. Aluksi koulutus keskittyy suomen kielen opettamiseen
 - Yhteistyö kansalaisopistojen kanssa
 - Oppisopimuskoulutus tarjoaa hyvän vaihtoehdon työn ja opiskelun yhdistämiseen
 - Korttikoulutukset (hygienia, työturvallisuus) eri kieliversioina
 - Kielikahvilatoiminta ukrainalaisen työntekijän johdolla.

Opiskelun ja koulutuksen periaatteita

Seuraavassa on koulutuksen järjestäjien ilmoittamia opiskelun ja koulutuksen periaatteita.

- Turvallinen oppimis- ja työskentely-ympäristön jokaiselle. Jokaisella opiskelijalla ja työntekijällä on yhdenvertainen oikeus turvalliseen opiskelu- ja työpäivään
- Tehostettu tuki sitä tarvitseville opiskelijoille yhteistyössä opiskeluhoiton, opettajien ja muun henkilöstön kanssa.
- Ukrainan- ja venäjänkielisille opiskelijoille oma mentori (yhteistyössä opiskelijakunnan kanssa).
- Koulutuksen järjestäjät ovat laajasti mukana kuntien erilaisissa työryhmissä, monialainen yhteistyö on tärkeää.

Ammatillisen koulutuksen muut mahdollisuudet

Seuraavassa on esimerkkejä siitä, miten ammatillisen koulutuksen järjestäjät voivat tukea Ukrainaa ja ukrainalaisia muutoin kuin yksilöllisten koulutuspalveluiden avulla.

- Osallistuminen Ukrainan jälleenrakennustyöhön tarjoamalla erilaisia koulutus- ja osaamisenpalveluita (koulutusvienti).
- Humanitaarinen apu Suomessa. Tarjottu yksityismajoituksessa oleville mahdollisuutta ruokailuun. Kustannukset on jaettu kuntien kanssa.
- Valmius lyhytaikaiseen majoitustoimintaan.
- Kesätoimintaa lapsille tai nuorille opiskelijoiden ja henkilöstön tuottamien toimintapajojen avulla.

Varautumissuunnitelmat ja hybridi-vaikuttamisen ehkäisy

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat päivittäneet varautumissuunnitelmansa. Seuraavassa esimerkkejä ennaltaehkäisevästä toiminnasta.

- Opiskelijoiden tietoisuutta lisääviä ja disinformaation leviämisen hillitsemiseksi edistäviä toimenpiteitä.
- Tietoturvaan liittyen on käytössä henkilöstölle ja opiskelijoille kaksivaiheinen kirjautuminen, jolla pyritään estämään käyttäjätilien väärinkäytökset, joita on viimeisten kuukausien aikana ollut merkittäviä määriä. Lisäksi kirjautumiset tietyistä maista on estetty kokonaan (Venäjä/Kiina/Valko-Venäjä).
- Tarvittaessa tehdään muutoksia tai täsmennyksiä valmius- ja kriisinhallintasuunnitelmaan.

Haasteet

Ukrainalaisten osalta tarvitaan linjausta siitä, miten kotouttamiskoulutuksia heille toisen asteen toimijoiden toimesta toteutetaan. Normaali kilpailutettu kotouttamiskoulutus ei tähän vastaa.

Haasteita on esiintynyt:

- Kielimuuri asioiden hoitamisessa
- S2-opettajista on ollut jo pitkään "huutava" pula ja tilanne vaikeutuu
- Ongelmia on tullut myös työpaikoilla huonon kielitaidon vuoksi
- Suomalainen byrokratia, esimerkiksi ukrainalaisten ilmoittautuminen TE-toimistoon edellytetään, jos haluaa koulutukseen. Lippusten ja lappusten täyttäminen koetaan vaikeana.
- Viranomaistiedottamisen epäselvyydet, lisäksi tiedottamisen haasteet ukrainalaisille, jotka eivät osaa englantia.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Lisätiedot: toimitusjohtaja Veli-Matti Lamppu, veli-matti.lamppu@amke.fi, 050 344 2554